Il-Ħuttafa

numru 92

mejju - ġunju 2009

farfett tax-xewk

BirdLife MALTA

Klabb Ħuttaf

il-magażin ta' Klabb Ħuttaf

Ritratt ta' Desirée Falzon

editorjal

Meta nsemmu l-passa, ħafna drabi naħsbu fl-għasafar. Imma mhux l-għasafar biss ipassu, tafux. Ħafna annimali oħrajn ipassu wkoll. Per eżempju r-renni jpassu f'numri kbar mill-Kanada għall-Alaska u lura. Bħalhom jagħmlu ħafna gnu fil-Kenja u t-Tanżanija. Hemm mammiferi tal-baħar bħal balieni u dniefel li jaqsmu oċeani sħaħ, u hemm ħut bħall-pixxispad, tonn, lampuki, sallur u salamun li wkoll jagħmlu vjaġġi twal. Anke xi insetti jpassu, bħal mazzarelli, ġurati u friefet.

F'Mejju li għadda kellna passa sabiħa ta' Friefet tax-Xewk. F'temp ta' xi tliet ijiem għaddew minn Malta mijiet ta' eluf ta' dal-farfett. Inkredibbli kif biċċa insett, li jekk tonfoħlu ttajru, kapaċi jaqsam baħar sħiħ. Biss biss biex jaslu Malta mill-Afrika dawn iridu jaqsmu 200km, u mbagħad wara li forsi jistrieħu ftit, jerġgħu jtiru lejn il-baħar biex ikomplu triqthom lejn it-Tramuntana, forsi l-Italja, forsi iktar 'il bogħod. Minn fejn iġibu dik l-istamina kollha? In-natura ma tiqafx tiskantani!

L-annimali ma jpassux bħat-turisti, imma jpassu biex ifittxu art jew baħar fejn jistgħu jgħixu u jsibu x'jieklu huma u forsi l-familja ġdida li jkunu ħa jrabbu.

Il-ħajja tal-annimali tal-passa hija mimlija perikli. Għalhekk tajjeb li aħna l-bnedmin ma nkomplux nagħmlulhom ħajjithom iktar iebsa billi neqirdulhom l-ambjent tagħhom.

Insomma, ftit ieħor tispiċċa l-iskola u anke ħafna minnkom tpassu... lejn xatt il-baħar :) !

Victor

Victor Falzon
l-editur

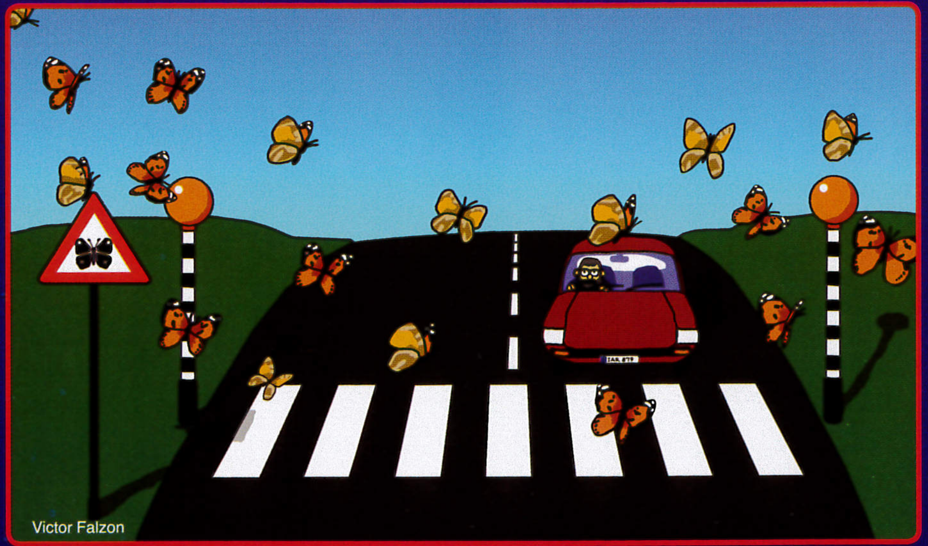
Victor Falzon

X'hemm mal-faċċata?

Il-FARFETT TAX-XEWK (Painted Lady *Vanessa cardui*) huwa wieħed mill-friefet tal-passa. Ħafna friefet Maltin imsemmijin għall-pjanta favorita tax-xgħat tagħhom. Għalhekk il-Farfett tax-Xewk ibid fuq il-xewk, ħalli meta jfaqqas ix-xagħat, ikun imdawwar b'festa ta' weraq bnin!

Ritratt ta' Victor Falzon

X'għandna?

Editorjal	2
Aħbarijiet	3
Mid-dinja	4
Il-ħolm ta' Ġeremija	5
L-iSkrepbuk tal-Fjuri	5
Qatt innutajt?	6
Niltaqgħu mad-Draguni	7
Attività	8
Is-Savanna	9
Nilagħbu tikka	10
Gallerija	10
Għandek dal-ktieb?	11
Dinja Waħda	11

Il-kumitat ta' Klabb Ħuttaf

Kathleen Mamo (kap) • Jason Aloisio • Matthew Borg Cardona • Desirée Falzon • Victor Falzon

kuntatt

indirizz
BirdLife Malta
57/28 Triq Abate Rigord
Ta' Xbiex XBX 1120
tel **21347644 / 21347645 / 21347646**
imejl **info@birdlifemalta.org**
imejl tal-magażin
il-huttafa@birdlifemalta.org
websajt **www.birdlifemalta.org**

Klabb Ħuttaf

Klabb Ħuttaf huwa t-taqsima ta' BirdLife Malta għall-membri ta' taħt it-18-il sena. Għall-membri tal-Klabb nagħmlu ħarġiet fil-kampanja, żjarat f'riservi naturali, mixjiet, ħarġiet bil-lanċa, u nagħmlu wkoll xogħol ambjentali. Kull xaharejn noħorġu dal-magażin Il-Ħuttafa li nibagħtuh lill-membri d-dar bil-posta. Bħalissa fil-Klabb qegħdin iktar minn 1200 membru. Sħubija fi Klabb Ħuttaf hija €7 fis-sena.

© Publikazzjoni BirdLife Malta, Ġunju 2009
Disinn u produzzjoni Victor Falzon
Stampat għand Poulton's Print Shop

Reġgħu ġew

...u ġabu 'l sħabhom!

Is-sena l-oħra konna ġibna f'***Il-Ħuttafa 87*** li f'Malta beda jbejjet ir-**rundun**. Mid-dehra għoġbithom l-idea li fir-rebbiegħa ma jkunx hawn kaċċaturi jisparawlhom.

U mid-dehra l-aħbar xerrduha ma' sħabhom!

Għax dir-rebbiegħa mhux talli reġa' għandna r-runduni jbejtu imma dis-sena ġew ħafna iktar u nfirxu f'postijiet oħrajn. Il-berdwoċers tal-BirdLife bilkemm qed ileħħqu mar-rapporti ta' runduni deħlin f'ħofor, xquq, fili u ventilaturi 'l hawn u 'l hemm.

Tal-ġenn hux!

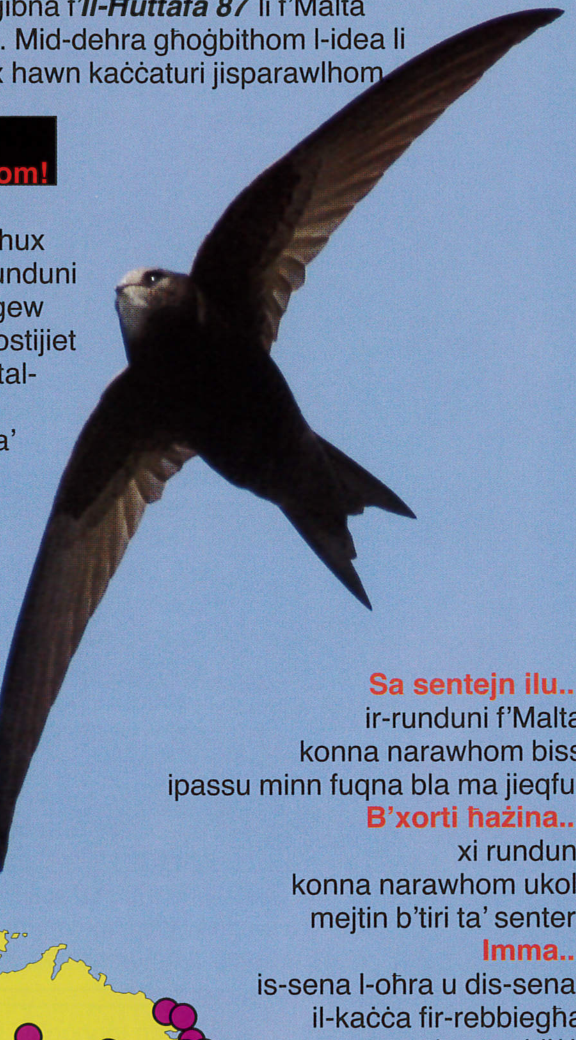
Victor Falzon

Sa sentejn ilu...
ir-runduni f'Malta konna narawhom biss ipassu minn fuqna bla ma jieqfu.
B'xorti ħażina...
xi runduni konna narawhom ukoll mejtin b'tiri ta' senter!
Imma...
is-sena l-oħra u dis-sena, il-kaċċa fir-rebbiegħa saret kontra l-liġi. Bis-saħħa t'hekk, il-qtil tar-runduni naqas ħafna.
Nisperaw...
li fil-futur ir-runduni jibqgħu jbejtu f'pajjiżna kull sena.

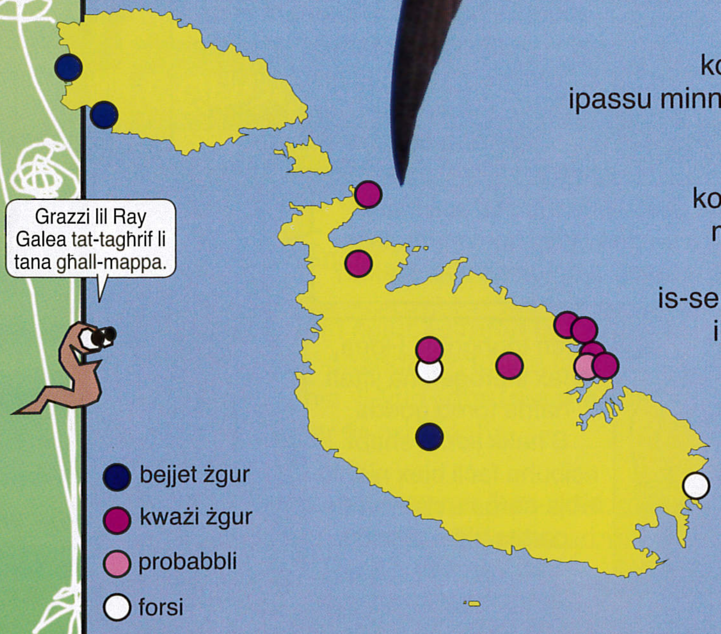

Żewġ runduni jidħru deħlin fi xquq fil-ħajt tal-Knisja tal-Mellieħa. Berdwoċers rawhom anke jkeċċu Għasafar tal-Bejt mit-toqob!

Ray Galea

Sa l-aħħar ġurnata qabel morna bil-magażin għall-istampar, konna għadna qed nibdlu d-dettalji fil-mappa!

skrejjen

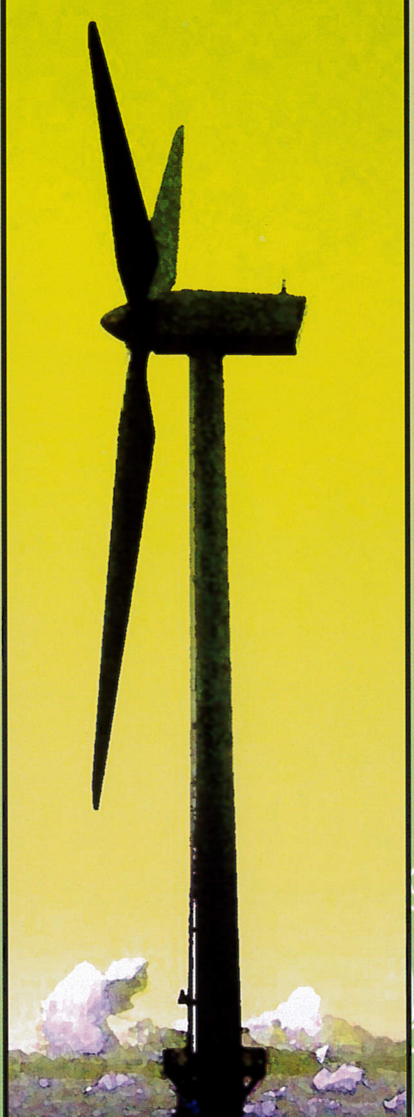

L-idea li f'Malta tinbena pawer stejxin tar-riħ ilha s-snin iddur. Issa Malta hija marbuta li tipproduċi enerġija nadifa, u għalhekk l-idea issa trid bilfors issir realtà!

U l-problema, bħas-soltu, hija: FEJN ħa nibnuha? Biex tieħu l-enerġija mir-riħ trid tibni skoss skrejjen enormi. U la Malta żgħira, trid toqgħod attent fejn tibnihom ħalli ma jiġux jidhru minn kullimkien.

Ftit ilu l-Gvern għażel tliet postijiet - **il-Baħrija**, **Ħal Far** u **fil-baħar** (ħdejn L-Aħrax tal-Mellieħa) - biex minnhom jintgħażel wieħed. Issa jridu jsiru l-istudji...

Il-BirdLife taqbel ħafna mal-enerġija nadifa. Imma l-proġett xorta jinkwetana għax dawn l-irdieden enormi jistgħu jkunu perikolużi għall-għasafar tal-passa, li spiss jaħbtu magħhom.

mid-dinja...

2000 xadin!

Mhux soltu nisimgħu aħbarijiet tajbin fuq l-orangutan. L-orangutan hija waħda mix-xadini kbar fil-periklu li tinqered mid-dinja. Dan għaliex ħafna mill-foresti fejn jgħix qegħdin jinqatgħu.

Imma ftit xhur ilu grupp naturalisti sabu li ġo foresta kbira (kważi daqs Corsica) fil-muntanji tal-Borneo għad hemm jgħixu ħafna orangutan. Borneo hija gżira enormi li fiha ħafna foresta. Dawn il-foresti qegħdin fil-muntanji u għalhekk mhumiex fil-periklu li jinqatgħu għax l-art ma tkunx tajba għall-biedja. In-naturalisti jikkalkulaw li f'dil-medda foresta hemm mal-2000 orangutan.

Il-Gvern Indoneżjan issa qed jithajjar jipproteġi dil-foresta. Idea tajba!

Griż vs Aħmar

Dan **Skwiril Griż**! Helu kemm trid, imma huwa problema fl-Ewropa. Il-Griż kienu ġabuh mill-Amerka fil-bidu tas-Seklu 20 u telquh fil-foresti Ewropej. Imma fl-Ewropa diġà kien hawn skwiril ieħor: l-i**Skwiril Aħmar**. Minħabba li l-Griż huwa ikbar mill-Aħmar, l-Aħmar ftit ftit sparixxa minn ħafna nħawi tal-Ewropa. Fl-Ingilterra l-Aħmar sar rari f'ħafna nħawi. Issa biex isolvu l-problema ħa jkollhom joqtlu ħafna Skwirils Griżi...

Xmajjar bil-Ħitan

Il-gvern Brażiljan għadu kemm ħareġ l-ewwel permessi biex jinbnew żewġ digi kbar fuq ix-xmara Madeira. Dawn huma s-San Antonio Dam u l-Jirau Dam. Il-Madeira hija l-itwal xmara li tiftaħ fix-xmara Amażon. Dal-proġett ħa jiġġenera ħafna enerġija nadifa u elettriku għall-pajjiż.

Il-ħolm ta' Ġeremija l-Ġurat

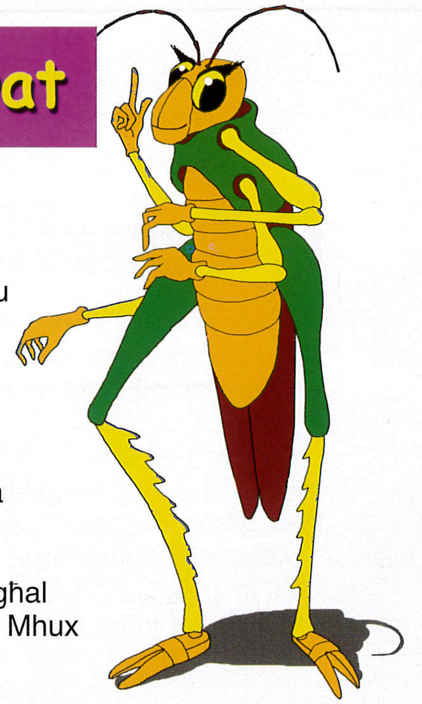

Qed noħlom li xi darba l-bjut kollha ta' Malta jkollhom fuqhom twavel fotovoltajċi. Dawn ikunu qishom kartelluni miksijin b'materjal li jibdel id-dawl tax-xemx f'elettriku. Dan l-elettriku imbagħad jiżdied mal-provvista tal-elettriku normali. B'hekk il-pawer stejxins jitħaddmu inqas u jdaħħnu inqas.

Dan l-apparat għadu ftit għali. Għalhekk qed noħlom li l-Gvern xi darba jagħti l-eżempju billi jibda jixtri minnhom u jarmahom fuq il-bjut tal-iskejjel primarji u sekondarji kollha, u fuq il-bjut tal-bini tal-gvern kollu. U jqabbadhom kollha mal-provvista tad-dawl.

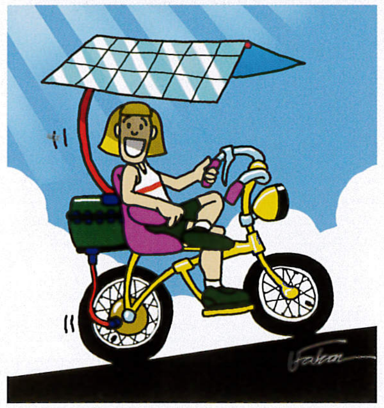

Ara x'medda bjut dik, ara kemm enerġija mix-xemx. Enerġija b'xejn, għal dejjem, u fuq kollox bla farka tniġġis. Mhux tal-ħolm jew?

Intom il-Maltin jaħasra b'xortikom għandkom dix-xemx kollha u m'intomx tużawha. Hawn pajjiżi bħall-Ġermanja u d-Danimarka li m'għandhomx kwart tal-ġranet xemxin li jkollha Malta... u xorta jonfqu mijuni ta' ewro fis-sena fuq apparat fotovoltajku.

L-iSkrepbuk tal-Fjuri

kitba ta' **Jeffrey Sciberras**

papoċċi bajda

bl-Ingliż **Sicilian Snapdragon**
isem xjentifiku *Antirrhinum siculum*

- Tgħix 2-3 snin.
- Tagħmel fjuri kulur il-krema bi ftit isfar u b'linji vjola; għandhom forma ta' wiċċ ta' dragun Ċiniż. Il-fjuri jidhru s-sena kollha imma l-iktar fir-rebbiegħa.
- Meta jkun żgħir, il-weraq ikun vjola, meta jikber isir aħdar skur. Tifforma arbuxxell żgħir u kull fergħa tikber xi 30ċm.
- Din il-pjanta tikber l-iżjed f'postijiet ġeblin, bħal swar u rdumijiet, u tinsab ukoll fuq djar antiki.
- Dari kienet tinsab biss Malta u Sqallija, imma issa nfirxet fl-Italja, fi Franza u fuq gżejjer oħra. Matul is-snin jidher li saret iktar komuni milli kienet qabel.

Arnold Sciberras

Qatt innutajt?

desirée falzon

il-fossili

Qatt innutajt ġebel b'xi forom strambi fiha? Forsi ħsibthom grif jew daqqiet fil-ġebla u ma tajtx kashom iktar. Fil-fatt dawn huma fdalijiet ta' annimali li għexu miljuni ta' snin ilu! Kif jista' jkun?

L-iktar blat antik ta' Malta għandu xi 30 miljun sena. F'dak iż-żmien Malta ma kinitx gżira kif inhi llum, imma kienet saff tajn, ramel u ġir f'qiegħ il-baħar! Biż-żmien dal-materjal ibbies u sar blat. It-tip ta' ġebla Maltija jgħidulha limestone, għax fiha ħafna ġir (bl-Ingliż *lime*).

Li huwa interessanti hu li fiż-żmien meta l-ġebla kienet għadha tajn, fil-baħar kienu wkoll jgħixu ħafna annimali bħal ħut, bebbux u rizzi. Meta dawn l-annimali kienu jmutu, ġisimhom kien jinżel fil-qiegħ. Il-partijiet ibsin tal-annimali (per eżempju għadam, qxur u snien) ma tmermrux imma weħlu fit-tajn u biż-żmien saru huma wkoll parti mill-blat. Ngħidu li saru fossili, u uħud minnhom għadek tista' tagħrafhom sal-lum.

Mel'issa żomm għajnejk miftuħin u ħares sew lejn il-ġebel tad-dar, tal-iskola, taċ-ċnut jew il-blat fil-kampanja, ħa tara ssibx fossili.

U jekk issib waħda, għax ma tohdilhiex ritratt u tibagħtulna?

Desirée Falzon

Fossila tal-qoxra ta' rizza. Din t'hawn fuq slajsjata min-nofs - dan ġara meta nqatgħet il-ġebla biex tintuża għall-bini.

Joe Sultana

Fossila tal-qoxra ta' rizza. Din probabbli l-istess tip ta' rizza li tidher fir-ritratt ta' fuq, imma hawnhekk qiegħda shiha.

Joe Sultana

Fossila ta' arzella

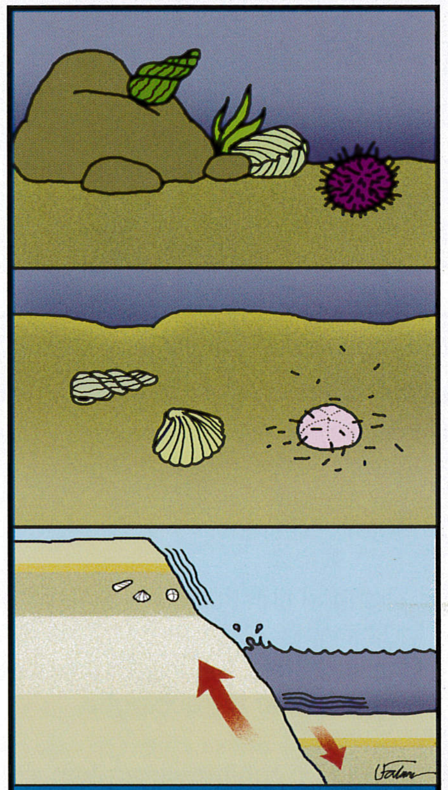

Victor Falzon

Fossili huma fdalijiet ta' annimali li għexu miljuni ta' snin ilu (1). Meta mietu, il-qxur tagħhom indifnu fit-tajn tal-qiegħ (2), u biż-żmien saru blat. Il-blat jitla' fil-wiċċ b'ċaqliq tal-art (3). Biż-żmien il-blat jitmermer u l-fossili jinkixfu. Minnhom nitgħallmu x'kien jgħix fil-qedem.

Jekk tixtieq titgħallem iktar fuq il-fossili ta' Malta, ixtri l-ktieb (żewġ volumi) **Il-[1]Ġeoloġija u l-[2]Paleontoloġija tal-Gżejjer Maltin** (Kullana Kulturali, 2006) tal-ħabib tagħna Michael Gatt.

Ojj! Jekk issib fossili tippruvax taqlagħhom! Dawk huma proprjetà publika u kontra l-liġi tbagħbas fihom jew toħodhom. Ħallihom hemm ħalli jgawdihom kulħadd. Forsi jibqgħu hemm miljun sena oħra!

[1]**ġeoloġija** - l-istudju ta' kif tifforma d-dinja.
[2]**paleontoloġija** - l-istudju tal-fossili.

Niltaqgħu mad-Draguni!

Bl-Ingliż jgħidulhom *dragonflies*. Bil-Malti kważi kulħadd jgħidilhom helikopters, u veru hekk qishom! Imma isimhom proprja huwa **mazzarelli**. Huma insetti kbar u spiss ikkuluriti. Jgħixu l-iktar fejn l-ilma ħelu, ambjent li f'pajjiżna ma tantx hu komuni. Għalhekk Malta m'għandniex speċi daqs kemm forsi hemm f'artijiet oħrajn, anke għax pajjiżna huwa żgħir. S'issa nafu b'xi 17-il speċi, u dawn huma ftit minnhom...

vjolett
violet dropwing

kaħlan prim
long skimmer

kaħlan tal-faxx
black-tailed skimmer

skarlat
broad scarlet

kaħlan żgħir
keeled skimmer

sultan sewdien
lesser emperor

sultan
blue emperor

ritratti ta' Victor Falzon

Matthew Borg Cardona

lejla maċ-ċief

Bħas-soltu fis-sajf ħa nagħmlu ħarġa bil-lanċa biex immorru nfittxu u ngawdu ftit minn dak it-tajr tal-ġenn: iċ-ċief! Iċ-ċief huwa tajr kbir tal-baħar, qisu gawwi. Li għandu speċjali hu li jbejjet f'ħofor fl-irdum. Li għandu speċjali wkoll hu li bi nhar joħroġ jistad fuq il-baħar, u filgħaxija jidħol lura fil-bejta. Li għandu speċjali iktar hu li qabel jidħol jinġabar fi gruppi 'l barra mix-xatt jistenna x-xemx tinżel. U li għandu speċjali ekstra hu... li f'Malta jbejjet eluf ta' ċief!

Aħna li nagħmlu hu li noħorġu bil-lanċa nfittxu uħud minn dawn il-gruppi ta' ċief, u fil-kwiet nersqu lejhom u ngawduhom itiru madwarna u jpoġġu f'wiċċ l-ilma. Esperjenza unika. Titilfuhiex!

data: is-**Sibt 11 Lulju 2009**
tul tal-ħarġa: xi **3 sigħat**
prezz tal-lanċa: xi **€5** kull persuna

merħba: **membri Klabb Ħuttaf u l-familja**
postijiet: **limitati - ibbukkjaw!**
Aktar dettali meta ċċemplu

importanti

Ibbukkjaw billi ċċemplu lill-BirdLife fuq 21347644/5, (ħinijiet tax-xogħol)

Meta tibbukkjaw tingħataw iktar dettalji (ħin, post, eċċ)

Ċans biex tibbukkjaw għandkom sa nhar l-Erbgħa 8 Lulju 2009, imma ddumux taħsbuha għax il-postijiet għandhom ħabta jinħatfu!

Tibagħtux flus bil-posta - ħlas isir fil-post. Jekk iġġibu flus bl-eżatt inħaffu iktar.

Jekk il-baħar jagħmlilkom id-deni, tieklu xejn sa tliet sigħat qabel il-ħarġa.

Membri taħt it-8 snin irid jiġi magħhom xi ħadd kbir (18+).

lentijiet

Kif għednielkom fl-aħħar ħarġa ta' Il-Ħuttafa, bil-flus li ġbarna fil-Mixja Maratona ta' Marzu xtrajna l-grasscutter għal Foresta 2000, u tgħidx kemm qed jintuża. Peress li kien baqa' l-flus, xtrajna wkoll 60 lenti biex jużawhom l-istudenti meta jżuru r-riservi naturali ta' Is-Simar u l-Għadira. Kif jafu t-tfal li diġà użawhom, dawn il-lentijiet huma tajbin ħafna biex tosserva annimali żgħar bħal insetti u brimb.

Jekk tkunu qed tgħumu u taraw dil-qisha bużżieqa blu, **tmissuhiex** u **itilgħu malajr** mill-baħar. Din FIŻALJA, brama kbira bi xniexel twal ħafna. Sabiħa kemm trid, imma tniggeż ħafna.

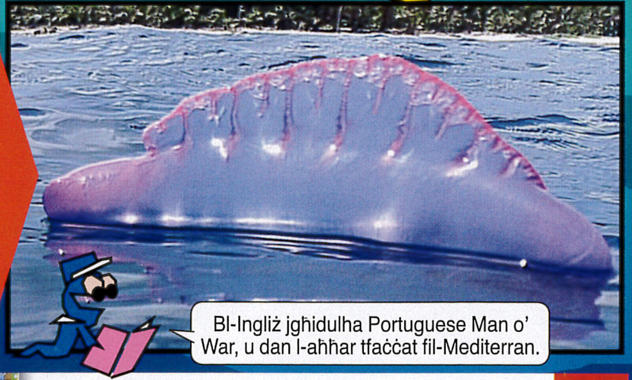

merlinlibrary
the name in publishing and bookselling since 1964
An unbelievable range of books to suit all tastes at the best prices
www.merlinlibrary.com
mail@merlinlibrary.com
merlinlibrary
Mountbatten Str. Blata l-Bajda HMR 1575
T: 21 234438
21 221205
F: 21 221135

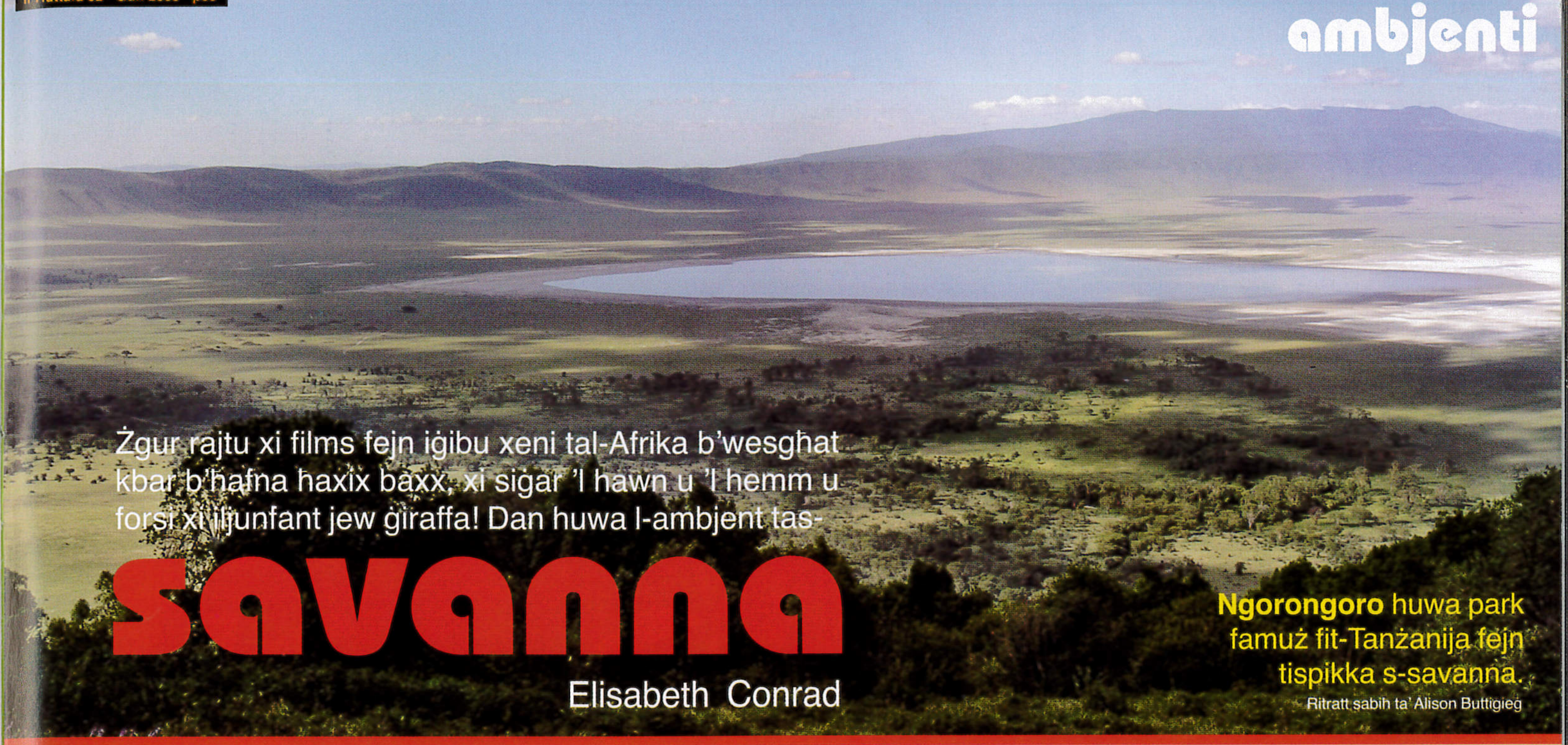

Żgur rajtu xi films fejn iġibu xeni tal-Afrika b'wesgħat kbar b'ħafna ħaxix baxx, xi siġar 'l hawn u 'l hemm u forsi xi iljunfant jew ġiraffa! Dan huwa l-ambjent tas-

savanna

Elisabeth Conrad

Ngorongoro huwa park famuż fit-Tanżanija fejn tispikka s-savanna.
Ritratt sabiħ ta' Alison Buttigieg

Is-savanna jinstabu fuq iż-żewġ naħat tal-ekwatur, ħafna drabi fiż-żoni bejn il-foresta tropikali u d-deżert. Hemm diversi tipi ta' savanna imma fihom kollha jiddomina: il-ħaxix!

It-temperatura fis-savanna tkun sħuna s-sena kollha, però xorta hemm żewġ staġuni distinti. F'wieħed mill-istaġuni ftit tagħmel xita, però fl-ieħor tagħmel ħafna.Karatteristika oħra tas-savanna hija li spiss ikun hemm nirien.

flora...

X'ħajja nsibu fis-savanna? L-ewwelnett insibu ħafna ħaxix imma ftit siġar, għax ma tagħmilx xita biżżejjed biex issostni l-foresti. Il-pjanti adattati għal xhur sħaħ ta' nixfa, per eżempju għandhom għeruq twal jew zkuk li jaħżnu l-ilma. Fl-Afrika, is-siġra tipika tas-savanna hija l-**akaċja**, u fl-Awstralja hemm l-**ewkaliptus**.

Il-ħaxix ukoll ivarja, u tipi differenti jikluhom annimali differenti. Kultant speċi differenti jieklu wkoll partijiet different tal-pjanta: oħrajn jieklu fl-istess post però f'ħinijiet differenti tal-ġurnata jew tas-sena. Bis-saħħa t'hekk jgħixu ħafna annimali differenti f'dan l-ambjent.

fawna...

U l-annimali? Biex insemmu ftit, fis-savanna Afrikana nsibu l-**iljun**, iċ-**ċita**, il-**leopard**, iż-**żebra**, l-**iljunfant**, il-**ġiraffa** u diversi **antilopi**. Tajr tal-priża bħall-**African fish eagle** jużaw in-nuqqas ta' siġar biex jilmħu l-priża tiġri għall-kenn! Fis-savanna tal-Amerka t'Isfel hemm diversi tipi ta' **ċerv**, u annimal jgħidulu **capybara**. U fl-Awstralja hemm il-**kangarù**.

Fejn hija s-savanna?

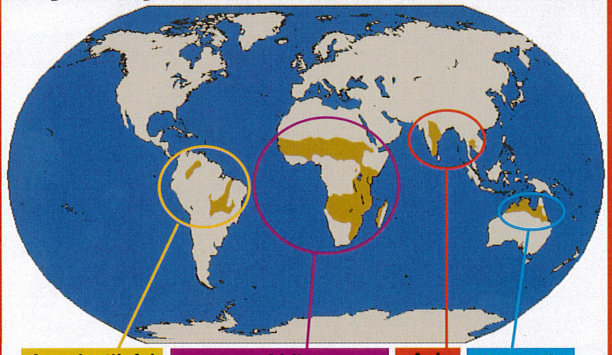

flora...

Biex jevitaw l-istaġun tan-nixfa, xi annimali tas-savanna jpassu, per eżempju l-**gnu**. Biex jevitaw il-qilla tax-xemx, il-**kangarù** jirgħu filgħodu kmieni, filgħaxija jew bil-lejl. Annimali oħrajn iħaffru taħt l-art.

Madwar id-dinja u speċjalment fl-Afrika, meded kbar ta' savanna ġew protetti bħala parks. Minkejja dan, is-savanna jinkludu ħafna annimali li dalwaqt jinqerdu, bħar-**rinoċeront**, li spiss jinqatel mill-kaċċaturi. Periklu ieħor kbir huwa l-użu intensiv tal-art mill-bniedem, speċjalment ir-ragħa ta' wisq bhejjem domestiċi (baqar eċċ). Meta jiġri dan, il-ħaxix jittiekel malajr u s-savanna tispiċċa kważi deżert.

Jekk ikun hemm kontrolli fuq il-kaċċa u fuq id-daqs tal-imrieħel, il-bniedem u n-natura kapaċi jgħixu flimkien anke fis-savanna.

L-iljunfant Afrikan għandu widnejh kbar ħalli r-riħ jiffriskalu d-demm li jgħaddi minn ġo fihom!

Alison Buttigieg

nilagħbu tikka

ma' Janet u Amy Gerardi

Dawn il-bnadar ma jeżistux vera imma ivvintajniehom aħna. Il-logħba hija din: kull bandiera fiha sett kuluri li għandhom ifakkruk f'għasfur. Kapaċi tqabblu l-bandiera mal-għasfur? L-għasafar huma dawn:

A Żanżarell Iswed	B Verdun	Ċ Ta' San Martin	D Tajra Safra	E Kuluvert tas-Salib
F Merill	Ġ Gallozz Iswed	G Fjamingu	Ħ Daqquqa tat-Toppu	H Fras-servjent

Jekk ikollkom xi ktieb bħal *Għasafar Madwarna* jgħinkom ħafna biex taqtgħuhom.

It-tweġibiet qegħdin isfel.

A5 · B10 · Ċ8 · D3 · E7 · F6 · Ġ1 · G4 · Ħ2 · H9

gallerija

Ibagħtulna tpinġijiet u ritratti li tieħdu. Basta jkunu tan-natura.

għasfur tal-bejt
liam borg

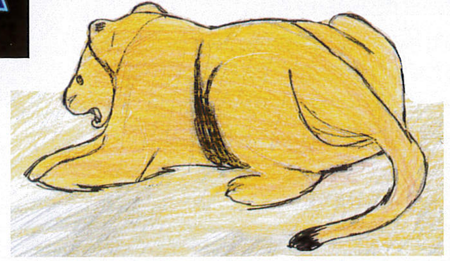
iljun ayrton galea 7

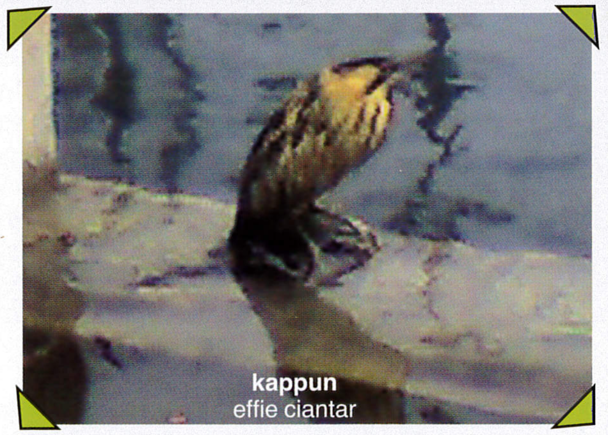
kappun
effie ciantar

Effie ra dal-Kappun f'ġibjun ġo Wied Garnaw, ħdejn Santa Luċija, u ħadlu ritratt bil-mowbajl. Il-Kappun mhux għasfur komuni f'Malta.

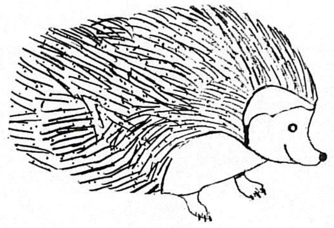
qanfud
martina camilleri 11

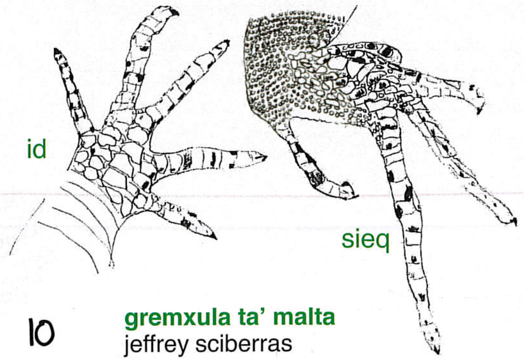
id
sieq
gremxula ta' malta
jeffrey sciberras

bekkaċċ
daniel aquilina 9

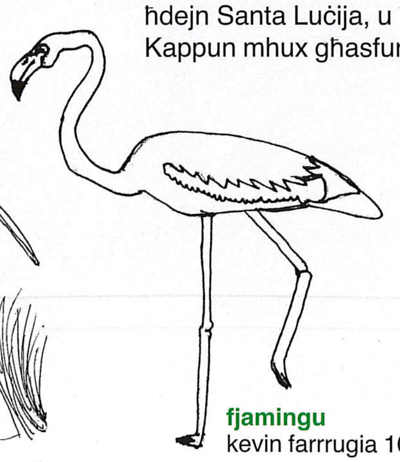
fjamingu
kevin farrugia 10

daqquqa tat-toppu
adin vella 14

Fir-ritratt jidhru tliet frieħ ta' Monakella, li faqqsu l-Għadira fis-7 Ġunju 2009. Fir-ritratt għad għandhom biss... jumejn!

Victor Falzon

titwila lejn Dinja Waħda

Desirée Falzon

dinja waħda

Taf liema hi l-iktar attività popolari f'Dinja Waħda? Hija l-attività **I Promise!** Għamiltuha fil-klassi jaqaw? Ħa nfakkrek...

Ara, l-ewwel l-għalliema tagħtik stampa ta' gremxula biex inti tqasqasha, tagħtiha kulur u tagħmilha forma ta' kartolina. Imma l-iktar biċċa importanti hija l-wegħda, fejn inti tgħid li l-gremxul tħobbhom u li m'intix se taħqarhom. Jekk m'għamiltx din l-attività l-iskola, tista' tagħmel xi ħaġa li tixbahha.

Bħalissa żmien tajjeb biex tara l-gremxul għax is-sħana jħobbuha. Spiss tarahom jixxemxu fuq xi ġebla jew ċint, speċjalment filgħodu meta jkunu għadhom bierda wara lejl bla xemx. Jekk għandek kamera, il-gremxul faċli teħodlu ritratti għax meta jkun qed jixxemmex ma jkollux aptit jiċċaqlaq. Ersaqlu bil-mod u ħudlu ritratt. Jekk ikun raġel aħjar, għax il-kuluri tiegħu iktar jispikkaw minn tal-mara: daħru aħdar bit-tikki suwed, żaqqu safra ċar u griżmejh fl-oranġjo. In-nisa jkunu kannella. Jekk m'għandekx kamera, idħol fl-Internet, iggugilja WALL LIZARD u ssib kemm trid!

Agħmel printout tar-ritratt daqs kwart ta' dil-paġna, itwi l-karta fi tnejn. U l-kartolina lesta! Fuq ġewwa tal-kartolina ikteb wegħda qasira lill-gremxul kollha u dendilha fil-kamra tiegħek. Għaliex dan kollu? Għax hawn tfal li ma jaħmlux jaraw gremxula - ikunu jridu jwaddbulha ġebla ħalli jġegħluha twaqqa' denbha - x'moħqrija! Fil-wegħda tinsiex tikteb ukoll li jekk tara tfal jaħqru l-gremxul se tipprova twaqqafhom.

Dinja Waħda hija kampanja edukattiva li qed titmexxa fl-iskejjel primarji minn BirdLife Malta flimkien ma' Bank of Valletta Ltd, il-partner tagħha fl-edukazzjoni

BirdLife MALTA

BOV Bank of Valletta

BOV Young Savers Account

Faddal il-flus li taqla' permezz tal-**BOV Young Savers Account** u gawdi minn:

- **Karus b'xejn meta tkun faddalt €100 fil-kont**
- **Rati vantaġġjużi ta' imgħax fuq il-flus li ġġemma'.**

www.bov.com customercare@bov.com 2131 2020

BOV
Bank of Valletta
Impenn lejn is-Suċċess tiegħek

Maħruġ mill-Bank of Valletta p.l.c., 58 Triq Żakkarija, Valletta VLT 1130 - Malta

BOV 23702